

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomantky:	Kateřina Königová
Téma práce:	Dovolání
Rozsah práce	83 stran celkem, z toho 68 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce:	14.5.2024
Vedoucí diplomové práce:	Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph. D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Dovolání je ve stávajícím právním řádu jedním ze tří mimořádných opravných prostředků, který do něj byl zařazen jeho tzv. velkou novelou, zákonem č. 265/2001 Sb., tedy zanedlouho tomu bude čtvrtstoletí jeho existence v našem právním řádu. To již je jistě sám o sobě důvod pro ohlédnutí za jeho fungováním v aplikační praxi a pro vyhodnocení jeho přínosu a případných kladů či záporů současného legislativního ukotvení. Důvody pro zpracování takového tématu jsou obzvláště silné v době připravované rekodifikace trestního řízení. Téma je tak vhodné i ke zpracování v kandidátské práci.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

- teoretické znalosti – byly potřeba znalosti z oboru trestního práva procesního, ale též z dalších právních oborů, především z práva ústavního, jakož i z dalších vědních oborů;
- vstupní údaje a jejich zpracování – diplomantka se měla zabývat současnou právní úpravou, měla zohlednit současnou i dřívější judikaturu, příp. provést mezinárodní a historické srovnání, zabývat se případně i navrženou úpravou budoucí,
- použité metody – odpovídají tématu, bylo zapotřebí po potřebné deskripci provést analýzu stávajících právních norem, vhodné bylo uvést též úvahy de lege ferenda.

3. Formální a systematické členění práce

Autorka práci rozdělila celkem do 11 kapitol, ovšem reálně je obsah práce jen ve 5 z nich, další

dvě kapitoly tvoří úvod a závěr práce, zbylé čtyři „kapitoly“ jsou již technického rázu (seznam zkratk, literatury, resumé jeho překlad). V tomto směru jde o číslování poněkud netradiční.

Jde-li o samotné jádro práce, autorka nejprve obecně představila dovolání (kapitola 2.), pak se věnovala jeho přípustnosti (kap. 3.), dovolacím důvodům (kap. 4.), osobám oprávněným jej podat (kap. 5.) a konečně řízení o dovolání (kap. 6.). Tyto jednotlivé kapitoly jsou pak vnitřně členěny podle jejich zaměření (v zásadě v souladu se zákonnou úpravou). Takové členění je sice na jednu stranu logické, avšak na stranu druhou mu chybí jakási vědecká nadstavba. Absentují kapitoly (či alespoň podkapitoly) věnované hodnotícím úsudkům autorky, návrhům na vylepšení stávající právní úpravy, polemickým úvahám ke sporným otázkám. Stejně tak autorka neprovedla žádnou komparaci, a to ani historickou, ani mezinárodní (jakkoliv je možno přiznat, že v tomto ohledu je jakékoliv srovnání velmi obtížné pro obrovskou různorodost přístupů k opravnému řízení v zahraničí).

4. Vyjádření k práci

Autorka se věnovala dovolání, podala vcelku ucelený výklad jednotlivých ustanovení současného trestního řádu, který opřela o názory uváděné v odborné literatuře, využila i judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Práce je prakticky výlučně (až na několik drobných výjimek) psána deskriptivní metodou, analytického (jak si autorka předsevzala v úvodu práce) či syntetického přístupu je naprosté minimum. Autorka celkem zodpovědně šla od jednoho ustanovení trestního řádu k druhému a podala jejich vcelku zasvěcený výklad opřený o názory v základních učebnicích a komentářích nebo o rozhodnutí Nejvyššího či Ústavního soudu. Spíše výjimečně se pouštěla do polemiky s názory uvedenými v odborné literatuře a zaujala vlastní argumentačně podložený názor (např. v pasáži týkající se námitek sice neodpovídajících dovolatelem uváděným dovolacím důvodům, ale odpovídajících jiným zákonem upraveným dovolacím důvodům).

Autorka, když se dovolávala rozhodnutí soudů, nerozlišovala mezi rozhodnutími publikovanými v oficiálních sbírkách a rozhodnutími nepublikovanými. Týká se to především Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek, kterou vydává Nejvyšší soud, čímž usměrňuje aplikační praxi (a to i svou vlastní). Tím ve své podstatě nerozlišovala ani různý význam rozhodnutí pro aplikační praxi, nezohledňovala učiněná zobecnění a formulace právních vět schválených trestním kolegiem Nejvyššího soudu. Podobně se tato výtka týká i Sbírek nálezů a usnesení Ústavního soudu. Autorka tak nečinila v samotném textu práce, ale ani v závěrečném seznamu literatury, který navíc nemá vůbec žádné uspořádání, a to ani věcné, ani časové. Budí tak dojem spíše chaotického a náhodného seznamu rozhodnutí, s nimiž autorka pracovala. Navíc v práci (i v závěrečném seznamu) řada významných rozhodnutí chybí – jde právě především o významná publikovaná rozhodnutí, jimiž byly řešeny otázky sporné – zejména jde o rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu jako rozhodnutí č. 12/2019 a č. 31/2019 Sb. rozh. tr., uvést lze ale i mnoho dalších významnějších publikovaných rozhodnutí, jako např. rozhodnutí č. 40/2023, 10/2023, 2/2023, 18/2021, 21/2021, 7/2021, 57/2021 Sb. rozh. tr. (zaměříme-li se jen na poslední období). Z četné judikatury Ústavního soudu jsou zastoupena jen nemnohá rozhodnutí, chybí například klíčová plenární stanoviska Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS – st. 38/14 či sp. zn. Pl. ÚS – st. 56/22, ale i celá dlouhá řada významných nálezů, jimiž Ústavní soud ovlivňuje aplikační praxi u Nejvyššího soudu v otázkách přístupu k němu v řízení o dovolání. Sporné otázky řešené v těchto judikátech tak zůstaly autorkou buď zcela opomenuty, anebo jejich řešení nebylo opřeno o relevantní recentní judikaturu (ač jinak na jiných místech se autorka judikatury dovolávala). V tom lze spatřovat zásadní nedostatek práce, zvláště pokud (podle úvodu) měla být zaměřena na analýzu současné právní úpravy dovolání a na poukázání na problematické situace při její aplikaci v praxi. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva, popř. Soudního dvora (EU), absentuje zcela,

přítom zvláště v poslední době se namnoze zohledňovala i při výkladu dovolacích důvodů (z mnohých jen kupř. v otázkách presumpce nevinny lze poukázat na rozhodnutí ESLP ve věcech Mucha proti Slovensku, Meng proti Německu a mnohá další).

Takto pak působí argumentace autorky nedůvěryhodně, pokud právě nepracuje náležitě s judikaturou a nerozlišuje mezi jednotlivými rozhodnutími. Jako příklad tohoto autorčina přístupu lze ukázat pasáž její práce o (relativně) novém dovolacím důvodu uvedeném v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, kde zmiňovala, že původně judikatura vycházela z názoru, že nejvyšší státní zástupce se nemohl dovolávat tzv. extrémního rozporu mezi obsahem důkazů a učiněnými skutkovými závěry soudů, protože tato judikatura byla vytvořena pro ochranu slabší strany, a sice obviněného, pak ale k tomu odkázala jen na jediné rozhodnutí, které dokonce citovala a jímž to měla doložit, a sice na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020, sp. zn. 11 Tdo 1040/2020. Zcela tak pominula, že je zde jiná vyvíjející se starší judikatura, která navíc nebyla jednotná, takže ji pak musel sjednotit velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu svým usnesením ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1443/2018, které bylo publikováno pod č. 31/2019 Sb. rozh. tr. s příslušnou právní větou (která pak byla ve shora zmíněném rozhodnutí užitým autorkou jen stručně interpretována). Toto klíčové rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ani jemu předcházející rozporná rozhodnutí však autorka nezminila, naopak si vybrala jedno shora zmíněné pozdější nepublikované rozhodnutí, kterým navíc bylo dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, protože jeho dovolání bylo založeno na důvodných námitkách nesprávného právního posouzení skutku a nikoli na námitkách skutkových (sic!). Ostatně i další pasáže autorkou k tématu uváděné jsou mírně zjednodušené (tak např. samotný fakt, že tento „nerovnovážený stav“ vadil státnímu zastupitelství, jistě nebyl sám o sobě důvodem zařazení nového dovolacího důvodu, především jde totiž o rozhodnutí zákonodárce, který shledal jistý nedostatek tehdejší právní úpravy, jenž pro něj byl důvodem legislativní změny; inspirace v tomto směru byla hledána též v konceptu nového trestního řádu, návrh byl konzultován i s Nejvyšším soudem). V této spojitosti mě ještě zaujalo, třebaže s tím věcně nesouhlasím, protože takové důvody vůbec nebyly zvažovány, autorčino vnímání nahrazení slova cizího původu „extrémní“, které je z legislativně-technického hlediska nevhodné (v legislativě se užívá jen zřídka, a to především ve vztahu ke klimatickým podmínkám), za ryze české slovo „zjevný“, jež mělo být ekvivalentním synonymem (jiná významově shodná slova jako maximální, nejvyšší, mimořádný, nesmírný, krajní, hraniční či výstřední se pro tyto účely nehodila).

Bohužel v práci chybí též větší zohlednění připraveného konceptu nového trestního řádu a vyhodnocení zamýšlených změn, ač autorka podle seznamu pramenů s návrhem nového trestního řádu pracovala. Autorka by mohla doporučit případně i změny další, což až na výjimky v samotném závěru práce obsahujícím i některé náměty de lege ferenda nečinila.

Diplomová práce je tak z mého pohledu vcelku dobrým okomentováním současné právní úpravy bez významnějších nesprávností, v zásadě odpovídajícím současným výkladům obsaženým v odborné literatuře i v soudních rozhodnutích, nicméně i ve zvoleném formátu trpí určitými nedostatky, jak bylo nastíněno shora.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl v základním rámci splněn, autorka podala základní přehled současné právní úpravy a jejího uznávaného výkladu, do otázek sporných a problematických se však příliš nepouštěla.
Samostatnost při zpracování tématu	Diplomantka zpracovala práci samostatně, využití zdroje poznání řádně označovala. Nejde o plagiát, třebaže je míra shody s jinými pracemi

včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	relativně vyšší, což je ovšem dáno především užíváním zákonných formulací, které jsou používány ve více pracích na stejné téma.
Logická stavba práce	K tomu je možno odkázat na pasáže uvedené shora.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autorka citovala z cizích prací obvyklým způsobem. V zásadě vycházela z ČSN ISO 690:2011. Přehled použité literatury je vcelku adekvátní typu práce a zvolenému tématu, třebaže je seznam na první pohled relativně krátký, čítá jen na tři desítky pramenů výlučně česky psaných. V seznamu literatury jsou zastoupeny zdroje k trestnímu právu procesnímu, chybí však prameny k ústavnímu právu (např. komentáře k Listině základních práv a svobod), k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a další různé monografie (např. k obhajobě obviněného – kupř. Vantuchovy monografie).
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka analýzy je dostatečná.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je pěkná, jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou vyznačeny. Autorka nevyužívala tabulek ani grafů.
Jazyková a stylistická úroveň	Z hlediska jazykového a stylistického je práce na dobré úrovni (jen místy lze spatřit jazykové nepřesnosti - např. stádia místo stadia apod.).

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě. Autorka by se mohla při obhajobě zamyslet nad tím, nakolik je oprávněn podat dovolání tzv. bývalý obviněný, jemuž byla zabrána věc po předchozím zastavení trestního stíhání (nebo jiném jeho pravomocném skončení, aniž by byl uznán vinným); podobně nakolik je oprávněn je podat ten, jehož trestní stíhání ani nebylo pro nepřičetnost zahájeno (jeho věc byla odložena) a komu pak bylo na návrh státního zástupce uloženo ochranné opatření, např. ochranné léčení.
Navržený klasifikační stupeň	2

V Praze dne 10. 6. 2024

JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.
oponent